

PAUL TUTUNGIU

„Dialoguri despre teatru”

Reunindu-și în acest volum o suită de optsprezece interviuri luate unor dramaturgi (Paul Anghel, Mihnea Gheorghiu, Dan Tărchiță, D. Solomon, Romulus Guga, Iosif Naghiu, Vasile Nicorovici, D.R. Popescu, Mircea Ștefănescu, Petru Vintilă, Teodor Mazilu și Ion Băieșu), unor critici de teatru (Valentin Silvestru, N. Carandino, Traian Șelmaru sau Ștefan Oprea), dar și unor neprofesioniști ai teatrului (precum etnologul Romulus Vulcănescu și semioticianul Henri Wald), Paul Tutungiu nu a intenționat doar să pună alături, într-o carte, texte publicate anterior, eventual condiționate de anumite conjuncturi, ci — așa cum afirmă într-un „avertisment” — să adune „câteva nume de azi în jurul unei mese rotunde”. Și se poate spune că tentativa i-a reușit, în bună parte. Deși i-au rămas multe scaune goale în jurul acestei mese, dacă nu chiar un arc de cerc destul de larg. Pentru că nu sînt chemați la un asemenea simpozion nu numai multe „nume de azi” ale dramaturgiei românești (Aurel Baranga, Horia Lovinescu, Paul Everac, Marin Sorescu, Mircea Radu Iacoban, Theodor Mănescu, Fănuș Neagu, Leonida Teodorescu) și reprezentanți ai mai tinerelor generații (Paul Cornel Chitic, Ion Coja, Mihai Neagu Basarab), nu numai critici și istorici de teatru reputați (precum Ion Zamfirescu, Valeriu Răpeanu, Marius Robescu, Ion Cocora, Mira Iosif, Constantin Cubleșan, Miruna Ionescu etc.), dar lipsesc total regizorii și actorii — absență aproape inexplicabilă, de vreme ce, aproape obsedant, autorul interviurilor explorează raporturile dintre dramaturgi și regizori. (Nu mai vorbesc de eventualitatea participării — de vreme ce discuția recurge și la incursiuni în tradiția folclorică ori la ceea ce se numește „filozofia teatrului” — a unor critici și istorici literari — Ov. S. Cărmăliceanu, exeget al dramaturgiei interbelice, Eugen Simion, Marian Popa etc. —, a unor sociologi sau a unor „spectatori de teatru”, indiferent de profesia lor.)

Dar nu vreau să-i fac proces de intenție autorului. Mai ales că el afirmă — în același „avertisment” — că e vorba de o „primă carte de interviuri”, de unde se subînțelege că vor mai urma și altele,

care vor completa, desigur, tabloul. Și-apoi, o carte trebuie luată în sine, cu ceea ce prezintă, nu cu ceea ce trece sub tăcere. Nici la o „masă rotundă”, oricît de bogată, nu poate participa toată lumea. Se participă prin reprezentanți.

Cartea lui Paul Tutungiu are în primul rînd meritul de a aduna o serie de mărturii foarte prețioase. Monologurile lui D.R. Popescu, D. Solomon ori Teodor Mazilu, teoretizările lui Mihnea Gheorghiu asupra teatrului de inspirație istorică, mărturisirile lui Paul Anghel ori Romulus Guga, pulsul criticii de teatru luat cu ajutorul lui Valentin Silvestru ori Ștefan Oprea, drama dramaturgiei lui Vasile Nicorovici — iată tot altele subiecte de meditație și pentru oamenii „de teatru”, dar și pentru alte categorii de cititori — bunăoară, pentru criticii și istoricii literari, pentru sociologi, istorici ai epocii, ori pentru cei ce le prețuiesc operele. Fără a voi să-și etaleze virtuți de reporter, deși nu-i lipsesc; fără acele exhibiții jurnalistice sau „șicane” — caracteristice unor confrăți care-și caută cu orice preț originalitatea —, deși discuțiile au nerv și culoare; fără a pune întrebări banale sau „încuietoare”, deși nu ignoră spectacolul discuției; cu o conștiință profesională (de „om de teatru”), uneori monotonă și obositoare prin obstinția cu care revine la unele întrebări stereotipe (raportul dramaturg-regizor, creație-dramaturgie sau dramaturg-actor, creație-interpretare — dacă adică un dramaturg și-a scris o piesă pentru un anumit teatru sau grup de actori), modelîndu-și destul de puțin atitudinea în funcție de cel cu care stă de vorbă, Paul Tutungiu a reușit totuși, adesea, să poarte un autentic dialog pe tema abordată (ca în cazul teatrului folcloric — Romulus Vulcănescu, al teatrului de idei — D. Solomon, al „filozofiei teatrului” — Henri Wald etc.). Sau, altădată, să poarte chiar un soi de mică polemică (precum în cazul lui Petru Vintilă, care, ca într-o piesă polițistă, este „incolțit” că ba consideră publicul „extrem de avizat”, ba îl acuză pentru reacția față de Preșul lui Ion Băieșu, ba dezavuează critica, ba vede în dactilografa care îi bate piesele de teatru sau în muncitorii tipografii, spirite critice dintre cele mai avizate).

Prin informațiile pe care le oferă și prin mărturisirile adunate, cartea lui Paul Tutungiu reprezintă un prețios document despre dramaturgia actuală, o mărturie elocventă a dezvoltării acesteia, un sprijin real pentru viitoarele exegeze (nu numai „teatrologice”).

Dacă va fi continuată de alte volume, în spiritul a ceea ce spuneam la început, se va încheia un tablou grăitor al mișcării teatrale românești contemporane.

Fănuș BĂILEȘTEANU